

lalni, mint az adósnak birtokában nem levő és tulajdonát sem képező ingóságot).

Az előadáshoz kapcsolódó vitában dr. Blau György, dr. Kauser Lipót, dr. Vági József és az elnöklő dr. Beck Sámuel szövegezték hozzá.

Dr. Varannai István előadása. A Budapesti Ügyvédi Kör és a Magyar Jogászegylet Civiljogi Szemináriuma együttes rendezésében Dr. Varannai István előadást tartott az új ügyvédi rendtartás fegyelmi joga címen. Előadó részletesen ismertette az új törvényes rendelkezéseket, reá világított a jogtételeknek a gyakorlatban várható kialakulására és kiemelte egyes tételek kapcsán a maga kritikai megjegyzéseit. A közönség a mindvégig lebilincselő stílusú előadást nagy tetszéssel fogadta. Az előadáshoz dr. Fonó György, dr. Deutsch Viktor, dr. Vészi Mátyás, dr. Förstner Károly szövegezték hozzá. Az előadó ülést dr. Beck Sámuel zárószavai rekesztették be.

IRODALOM.

Jus civile és droit civil. A modern magánjog érdekes irányát tárgyalja L. Jossierand: *La renaissance des droits „civils“; symptômes d'autarchie juridique* című cikkében (Daloz Hebdomadaire, 1937. Cronique 32.). — A gazdasági élethez hasonlóan a jogi életben is vannak ciklusok, régi ideológiák idők multával újból időszerűvé válnak, letűnt jogi intézmények új életre kelnek. Modern magánjogunkban több ilyen tünetnynek aszisztálhatunk; a *magánjogi felelősség* terén a százados vétkeességi elvet elhagyva, az irány visszatérés a kezdeti római jog koncepciójához, a tárgyi felelősséghez; a modern társadalomban *osztályjogok* alakulnak ki, amelyekkel az egy-egy foglalkozással bíró egyének zárt köre saját érdekeit védi meg a többi zárt körrel szemben és amelyek közel járnak ahhoz, hogy megtörjék a legújabb kor egyik legnagyobb vívmányát, a jogrendszer egységét; a *kollektívizmus* térhódítása a magánjog terén kivetkőzteti utóbbi abból a mélyen individualista jellegéből, amelybe a Déclaration des droits de l'homme és a Code civil öltöztették; végül — és ez az a kérdés, amellyel szerző részletesen foglalkozik — a törvényhozó kezdi elhagyni a magánjog terén az *univerzalista, liberális felfogást*, amely a magánjogban a nagy francia forradalom és az azt követő impérium öröksége, és visszatér a magánjog római jogi koncepciójához: a droit civil-t a jus civile értelmében fogja fel a nacionalista szempont érvényrejuttatásával. A római jog két jogrendszert tartott fenn egymás mellett; az egyik a *jus gentium*, a másik a *jus civile* volt. Az első egy „jus universale“, amelynek alanya mindenki lehet, az idegen is; a másik egy privilégium, szoros függvénye az állampolgárságnak

és élvezője csak a „civis Romanus”. A római jognak ezt a ketősségét átvette a francia jog is és az „ancien régime” rendszerében kialakult a „droit d'aubaine”, amely az idegen magánjogi jogképességének korlátozottságára volt alapítva. A francia forradalom fordulópontot jelentett ebben az ideológiában; a „fraternité” elve az idegenekre is vonatkozik és gyakorlati alkalmazásaként a Code civil 7. §-a kimondta azt a nagy fontosságú elvet, amely azóta közös tulajdona lett minden művelt nép jogrendszerének, hogy „l'exercice des droits civils est indépendant de l'exercice des droits politiques”, majd végül egy 1819. július 14-én kelt törvény végleg eltörölte a „droit d'aubaine”-t. A droit civil itt elvesztette római jogi értelmét, nem maradt többé a civisek privilégiuma, hanem magánjog lett a szó univerzális értelmében, jog mely független az állampolgárságtól. — Ennek az univerzalista koncepciónak a gyakorlati érvényesülése nem volt hosszú életű. Már a háború előtt találkozunk francia jogszabályokkal, amelyek az idegenek magánjogi jogképességét érintik: így az 1885. július 10-én kelt törvény a jelzáloggal terhelt hajók eladásáról, az 1909. július 12-én kelt törvény a le nem foglalható családi birtokok alapításáról. Ezt a fejlődést a világháború elősegítette, de talán még jobban siettették azt a háborút követő események: a francia törvényhozó egész sorát alkotta azoknak a jogszabályoknak, amelyek az idegenek magánjogi jogképességét korlátozzák: az 1919. április 17-én kelt törvény a háború okozta károkért járó kártalanításról, az 1919. október 16-án kelt törvény a vízi energia felhasználásáról, az 1924. május 31-én kelt törvény a légi hajózásról, az 1926. április 1-én és az 1926. június 30-án kelt törvények a bérlők és bérbeadók jogviszonyairól, az 1932. augusztus 10-én kelt törvény a belföldi munkás védelméről, az 1934. július 19-én kelt törvény a naturalizált franciákról, az 1935. július 26-án kelt törvény az orvosi és fogorvosi pályáról, az 1936. augusztus 21-én kelt törvény a kereskedőknek és iparosoknak engedélyezhető moratóriumról, — és hasonló elvek érvényesülnek az új törvényjavaslatokban is, mint pl. az 1936. augusztus 13-án kelt javaslatban a szerzői jogról. — Ezt a jelentőséget, amelyet az idézett törvények dokumentálnak, Jossierand „autarchie juridique” ill. „autarchie législative” felé való fejlődésnek nevezi. A jogfejlődés eme iránya, ugyanakkor, amikor az ideológiai humanitárius, universalista jellegben fejlődik tovább (nemzetközi jog), kétségtelen konfliktust jelent az eszmék és a gyakorlat között és ezt mással, mint gazdasági okokkal megmagyarázni nem lehet. Franciaország a bevándorlás országa, ez a bevándorlás a háború után, intellektuális pályákon pedig különösen a Harmadik Birodalom óta, oly tekintélyes számra emelkedett, hogy az a belföldi szellemi és fizikai munkás érdekeit komolyan veszélyeztette. Ez ellen az érdekeltek természetesen védekezni kezdtek: „le mouvement autarchique de ces dernières années est essentiellement à base de défense professionnelle” — állapítja meg a szerző, aki e tünemény és e sorok elején említett osztályjogok kialakulása között szoros összefüggést lát; mind kettő forrása a társadalom érdekelt rétegei,

akik védekeznek: az osztályjog kiépítésével zárt körüket a velük szemben álló többi zárt csoport ellen, az új „jus civile” eszközzel pedig ugyanazt a velük egyjellegű és a munkapiacon elfoglalt helyzetüket károsan befolyásolni tudó külföldi kínálat ellen védik.

A modern magánjog fejlődési irányai között nehezen találhatnánk egy az érdeklődés felkeltésére alkalmasabb és aktuálisabb tendenciát, mint azt, amely Jossierand cikkének képezi tárgyát és amelyet a fentiekben visszaadni igyekeztünk. A francia szerző nagy őszinteséggel tárja elénk a „jogi autarchia” megnyilvánulásait a francia törvényhozásban. Mai társadalmunkban az autarchia megnyilvánulásaival lépten-nyomon találkozunk, a jogi autarchia fogalma már nem lep meg és vele a jogásznak, csakúgy, mint az osztályjog kialakulásával, sine ira et studio számolnia kell. A kérdés csupán az, hogy a fentebb tárgyalt törvényhozói intézkedések kivételes jelenségek-e, avagy pedig valóban a magánjog döntő, általános átalakulása előtt állunk. Mi nem hisszük, hogy ezek a jelenségek a jogi ideológia gyökeres átalakulásának volnának előjelei és, hogy a Déclaration des droits de l'homme nagy elvei és velük a Code civil 7. §-a végleg eltűnnének a „modern” magánjogból; nem tartanánk nagyon szerencsésnek római jogi ideológiák új életrekelését másutt, mint a magánjogi felelősség terén, mely utóbbi helyen minden objektívizáló irányt nagy örömmel kell üdvözölnünk. A jogi autarchia szörványos jelenségei a társadalom zárt köreinek önvédelmi eszközei, amelyeket kiválthat egy háború épúgy, mint egy gazdasági krízis. Angliában 1914-ben megszületett a hirhedt „Dora's Rule”, a *Defense of Realm Act*”, amelyben sokan az ősi Habeas Corpus Acta megsértését látták; Anglia e törvény ellenére is épúgy a szabadságjogok igazi hazája maradt, mint azelőtt. A jogi autarchia megnyilvánulhat a francia magánjog ama területein, amelyeket csak uszó határok választanak el a közigazgatási jogtól, tehát egy közjogi matériától, ahol univerzalista elvek érvényesülésének amúgy sincsen helye; de ezek az esetek csak kivételek maradnak, amelyek a magánjog alapvető koncepcióit és a Code civil 7. §-ában foglalt elv általános érvényesülését lényegben nem érinthetik.

Dr. Zajtay Imre.

Unnapi Dolgozatok. Dr. Szladits Károly egyetemi tanári működésének harmincadik évfordulója alkalmából írták a budapesti királyi magyar Pázmány Péter Tudományegyetem magánjogi szemináriumának tagjai.

Tizennyolc érkekezés a magánjog legkülönbözőbb területeiről. Írták a legifjabb jogászaink. Legnagyobb részük még egyetemi hallgató, de ezt csak a tartalomjegyzékből tudjuk meg. A munka minősége nem ifjak szellemi termékeire vall. Kiforrott, szabatos magyar nyelven fogalmazott, komoly jogi kérdéseket ményenszántó jogászi elmeélel és nagy elméleti, sőt gyakorlati képzettséggel megírt, valóban unnepi dolgozatokat tartalmaz